

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมไทยในยุคปัจจุบันกำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่างๆ รอบด้านอันเนื่องมาจากการรีบเร่งเปลี่ยนแปลง และพัฒนาอย่างรวดเร็วให้ทันกระแสยุคโลกาภิวัตน์ สภาพการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเปลี่ยนวิกฤติทางเศรษฐกิจ การเมือง ความเสื่อมโทรมของสังคม ความหย่อนยานทางศีลธรรม รวมทั้งความพ่ายแพ้ในการแข่งขันระดับสากล ล้วนบ่งชี้อย่างชัดเจนถึงความล้มเหลวของการพัฒนาและความไม่พร้อมของปัจจัยต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพของ “คน” อันเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของสังคม และเมื่อพิจารณาสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าคุณภาพการดำเนินการด้านต่างๆ ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ การจัดการเรียนการสอนยังไม่ได้เน้นผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ หรือแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ครูส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการบรรยายให้ความรู้กับผู้เรียน ผู้เรียนเคยชินกับการรับความรู้ ทำตามครู เชื่อฟัง ไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น กระบวนการเรียนรู้เป็นเรื่องที่น่าเบื่อและเต็มไปด้วยความทุกข์ นอกจากนี้กระบวนการสอบคัดเลือกมุ่งเน้นเฉพาะด้านผลสัมฤทธิ์ ดังนั้นการปฏิรูปการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของคนไทยให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะทำให้การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม นอกจากนี้การปฏิรูปการเรียนรู้ยังเป็นการดำเนินการที่เป็นไปตามกฎหมายการศึกษาของประเทศที่มุ่งปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของประเทศให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม (วิวัฒนาพร ระงับทุกข์, 2545, หน้า 1-2)

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคตเพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคนในการดำรงชีวิตประจำวันและในงานอาชีพต่างๆ เครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนผลผลิตต่างๆ ที่ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและในการทำงาน ซึ่งล้วนเป็นผลของความรู้วิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่นๆ (กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, 2545ก, หน้า 1-2)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กล่าวไว้ส่วนหนึ่งว่า “รัฐต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านต่างๆ รวมทั้งเผยแพร่ความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ และสนับสนุนให้ประชาชนใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ในการดำรงชีวิต” การที่จะไปสู่เป้าหมายดังกล่าวได้จำเป็นต้องพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง สภาพปัญหาทางการศึกษาของไทยในปัจจุบันนี้คือปัญหาด้านคุณภาพของ

การศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากการศึกษาเปรียบเทียบเพื่อจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ

ประมวล ศิริผั่นแก้ว (2552, หน้า 4) ผู้เชี่ยวชาญพิเศษของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้ให้ความเห็นถึงการจัดการเรียนการสอนว่าทาง สสวท. ได้ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการสืบเสาะหาความรู้ (inquiry) มาตั้งแต่ปี 2515 โดยผ่านกิจกรรมสำรวจและทดลอง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในแนวความคิดหลัก (concept) ทางวิทยาศาสตร์ และได้รับการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (science process skills) รวมทั้งเจตคติทางวิทยาศาสตร์ (scientific attitude) หรือพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนในการสร้างองค์ความรู้ และมีทักษะในการเรียนรู้ ซึ่งจะก่อให้เกิดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรดังจะเห็นได้จากผลการสอบวัดคุณภาพการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ จากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศ และร่วมกับต่างประเทศ เช่น การสอบ O-NET ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ การวิจัยเปรียบเทียบกับนานาชาติในโครงการ PISA-2006 และ TIMSS-2007 ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ได้รายงานว่า (สกศ.2549 หน้า ๘) ในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของไทย ปี พ.ศ. 2548 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 56 จาก 60 ประเทศ จากโครงการ PISA-2006 (Program for International Student Assessment) เป็นโครงการสำรวจระดับการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มอายุ 15 ปี ประเทศต่างๆ ที่เข้าร่วมโครงการ 57 ประเทศ โดยดำเนินการร่วมกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ทำการประเมินด้านวิทยาศาสตร์ โดยประเมินความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน พบว่า คะแนนเฉลี่ยของสมาชิกเท่ากับ 500 คะแนน แต่ประเทศไทยได้คะแนนเฉลี่ย 421 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย 79 คะแนน จัดอันดับไทยอยู่อันดับที่ 47 จาก 57 ประเทศ และข้อมูลจาก OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) ให้รายละเอียดว่านักเรียนไทย 47% มีความรู้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานส่วนที่จัดได้ว่ามีความรู้วิทยาศาสตร์สูงก็มีเพียง 1% เท่านั้น

โรงเรียนระดับประถมศึกษาจัดการเรียนการสอนในวิชาวิทยาศาสตร์เป็นสาระหลักที่จะให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการศึกษาต่อในระดับสูงได้ เมื่อพิจารณาจากผลการทดสอบของสำนักทดสอบทางการศึกษา (สทศ.) ที่ดำเนินการจัดสอบประเมินความรู้ของนักเรียนผลการทดสอบในปีการศึกษา 2551 ภาพรวมทั้งประเทศ นักเรียนสอบได้ร้อยละ 48.57 ภาพรวมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 151 โรงเรียน คะแนนสอบเฉลี่ยร้อยละ 56.32 และโรงเรียนสุพรรณภูมิมีคะแนนสอบในวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เฉลี่ยร้อยละ 52.50 (สทศ. 2551, หน้า 1-13) เมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบของสำนักทดสอบทางการศึกษาที่แจ้งมาให้ทุกโรงเรียนทราบ เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนควรให้

ความสำคัญในการพัฒนาแนวทาง และกระบวนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถสูงขึ้น จากการวิเคราะห์ข้อทดสอบที่สำนักงานทดสอบทางการศึกษานำมาทดสอบนักเรียนนั้น ฝ่ายส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ได้สรุปรายงานการจัดการศึกษาให้ทราบว่าเป็นข้อทดสอบที่นักเรียนต้องคิดวิเคราะห์ให้ได้ และต้องมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นอย่างดี จึงสามารถทำข้อทดสอบได้ถูกต้องและจากการที่นักเรียนไม่ได้รับการฝึกฝนทั้งกระบวนการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่อง ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไม่บรรลุเป้าหมายที่ทางโรงเรียนได้ร่วมกันกำหนดไว้

เมื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น จากรูปแบบการสอนที่ทางสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้ส่งเสริมให้ครูใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (inquiry) มาตั้งแต่ปี 2515 (ประมวล ศิริพันธ์แก้ว, 2552, หน้า 4) และได้แนะนำเทคนิคทฤษฎีนี้ออกไปเผยแพร่ให้ครูทั่วไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้ได้ยึดตามแนวทางของนักศึกษาจากกลุ่ม BSCS (Biological Science Curriculum Study) ซึ่งได้เสนอขั้นตอนในการเรียนการสอนเป็น 5 ขั้นตอน (นันทิยา บุญเคลือบ, และคณะ, 2540, หน้า 45) คือ ขั้นสร้างความสนใจ (engagement) ขั้นสำรวจและค้นหา (exploration) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (explanation) ขั้นขยายความรู้ (elaboration) และขั้นประเมิน (evaluation) และเมื่อประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สสวท. ก็ได้จัดอบรมเกี่ยวกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ให้กับครูวิทยาศาสตร์ทั่วประเทศ นอกจากนี้ ประมวล ศิริพันธ์แก้ว (2552, หน้า 4) ยังได้กล่าวว่า สสวท. ยังคงเน้นการจัดการเรียนการสอนตามแนวของการสืบเสาะหาความรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2551 อีกต่อไป จึงถือได้ว่ารูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นรูปแบบการสอนปกติตามคู่มือครูของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักเรียนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบเป็นครูประจำวิชา จึงต้องหาแนวทางการแก้ปัญหาให้หมดไป ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอนที่มีผู้นำไปใช้แล้วประสบความสำเร็จ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาต่อไป ศึกษาเอกสารรูปแบบการสอนทั้งจากบทความของ กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2552, หน้า 1-5) ที่ได้เผยแพร่ความรู้รูปแบบการสอนแบบ Backward Design ไตรรงค์ เจนการ (2549, หน้า 3) ได้นำเสนอวิธีออกแบบการเรียนรู้แบบ Backward Design เฉลิม พักอ่อน (2549, หน้า 3) อธิบายถึงขั้นตอนการสอนแบบ Backward Design จากเอกสารต่าง ๆ และบทความในเว็บไซต์ เห็นว่ารูปแบบการสอนแบบ Backward Design น่าจะเป็นแนวทางการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการของนักเรียนต่ำได้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการเลือกรูปแบบการสอนมาใช้ในการวิจัย จึงศึกษา

งานวิจัยที่มีผู้นำรูปแบบการสอน Backward Design ไปใช้ในการสอนเรื่องต่างๆ ดังนี้ บังอร ธนทัตเมธากุล (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Backward Design เทคนิค WHERETO ในวิชาภาษาอังกฤษ อุไรวรรณ ปัดธานี (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยรูปแบบการสอน Backward Design กับนักเรียนที่เรียนดนตรี นาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และสุดสงวน ราชมณี (2551, หน้า 4) ได้จัดการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่นอีสานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ Backward Design เทคนิค WHERETO ซึ่งผลการวิจัยของทุกท่านเห็นสอดคล้องกันว่า การใช้รูปแบบการสอนแบบ Backward Design สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จากการศึกษาความสำคัญของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และปัจจัยความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุกด้าน การศึกษางานวิจัยที่มีผู้วิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรูปแบบการสอนแบบ Backward Design และรูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนำมาจัดทำเป็นวิธีสอนให้ครูวิทยาศาสตร์ได้ใช้สอนตามคู่มือครูของ สสวท. ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนวิทยาศาสตร์จึงเลือกจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบการสอนแบบ Backward Design และ การสอนแบบปกติตามคู่มือครู ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นำมาเปรียบเทียบกันเพื่อหารูปแบบการสอนที่เหมาะสมมาพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ให้กับผู้เรียนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนกับหลังเรียน เรื่อง ร่างกายมนุษย์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ Backward Design
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ Backward Design
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ร่างกายมนุษย์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างรูปแบบการสอนแบบ Backward Design กับรูปแบบการสอนปกติ
4. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างรูปแบบการสอนแบบ Backward Design กับรูปแบบการสอนปกติ

ความสำคัญของการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้จะส่งผลและเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. ทำให้ทราบว่าวิธีสอนรูปแบบใดทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ดีขึ้น จะได้เลือกใช้รูปแบบสอนนั้นในการสอนวิทยาศาสตร์ให้นักเรียนต่อไป
2. เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนวิทยาศาสตร์เลือกใช้รูปแบบการสอนและจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหา
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุพรรณภูมิ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำนวน 7 ห้องเรียน นักเรียน 351 คน

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุพรรณภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ได้จากการสุ่มอย่างง่าย โดยที่โรงเรียนสุพรรณภูมิมีจำนวนนักเรียน 7 ห้องเรียน และดำเนินการจัดชั้นเรียนแบบคละนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนไว้ด้วยกัน แล้วสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่มได้กลุ่มตัวอย่าง 2 ห้องเรียนสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเพื่อจัดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมดังนี้ ห้อง ป.6/5 จำนวน 50 คน เป็นกลุ่มทดลองจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอนแบบ Backward Design ห้อง ป.6/3 จำนวน 50 คน เป็นกลุ่มควบคุมจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอนปกติ

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น รูปแบบการสอน แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

2.1.1 รูปแบบการสอนแบบ Backward Design

2.1.2 รูปแบบการสอนปกติ

2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

3. เนื้อหา

สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตและการดำรงชีวิต เรื่อง ร่างกายมนุษย์ ประกอบด้วย

- 1) ระบบต่างๆ ภายในร่างกายมนุษย์ที่สำคัญ 4 ระบบ ประกอบด้วย
  - ระบบย่อยอาหาร
  - ระบบหายใจ
  - ระบบลำเลียงโลหิต
  - ระบบขับถ่าย
- 2) การเจริญเติบโตของมนุษย์
- 3) การรับประทานอาหารให้เกิดประโยชน์

4. ระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เรื่องร่างกายมนุษย์ สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 ชั่วโมง โดยพิจารณาจากหลักสูตรการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการสอนแบบ **Backward Design** หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่นำเอามาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญที่ผู้เรียนต้องเดินทางไปให้ถึงเป้าหมายนั้น ส่วนครูมีบทบาทสำคัญที่ต้องหาหนทางนำพาผู้เรียนไปให้ถึงเป้าหมายสำคัญอย่างดีจึงต้องมองย้อนกลับไปถึงตอนจบว่าจะต้องทำอะไร ในการมุ่งไปสู่ผลลัพธ์ของการจัดการเรียนรู้ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร โดยมีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ระบุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (identity desired results)

ขั้นที่ 2 พิจารณาหลักฐานผลการเรียนรู้ (determine acceptable evidence)

ขั้นที่ 3 การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (plan learning experience and instruction)

รูปแบบการสอนแบบ **ปกติ** หมายถึง รูปแบบการสอนที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) นำมาให้ครูวิทยาศาสตร์ทั่วประเทศใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 และใช้ต่อเนื่องจนถึงหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ชื่อรูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (inquiry method) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ (engagement)

ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา (exploration)

ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (explanation)

ขั้นที่ 4 ขั้นอธิบายความรู้ (elaboration)

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล (evaluation)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถ หรือความสำเร็จของนักเรียนอันเป็นผลที่เกิดจากการเรียนการสอนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สามารถวัดได้จากด้านต่างๆ คือ ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ ทักษะ กระบวนการ และการนำไปใช้ประโยชน์ และสามารถวัดได้โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดจากการคิด และการปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์จนเกิดความชำนาญและความคล่องแคล่วในการใช้เพื่อแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ทางวิทยาศาสตร์ ที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นทักษะที่นักเรียนควรมีเป็นพื้นฐานในระดับประถมศึกษา จำนวน 13 ทักษะ แยกเป็น

ทักษะขั้นพื้นฐานเป็นทักษะที่นักเรียนควรมีในระดับประถมศึกษา จำนวน 8 ทักษะ

1. ทักษะการสังเกต
2. ทักษะการวัด
3. ทักษะการใช้เลขจำนวน
4. ทักษะการจำแนก
5. ทักษะการหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปสกับสเปสและสเปสกับเวลา
6. ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล
7. ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล
8. ทักษะการทำนาย

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นผสม จำนวน 5 ทักษะ ประกอบด้วย

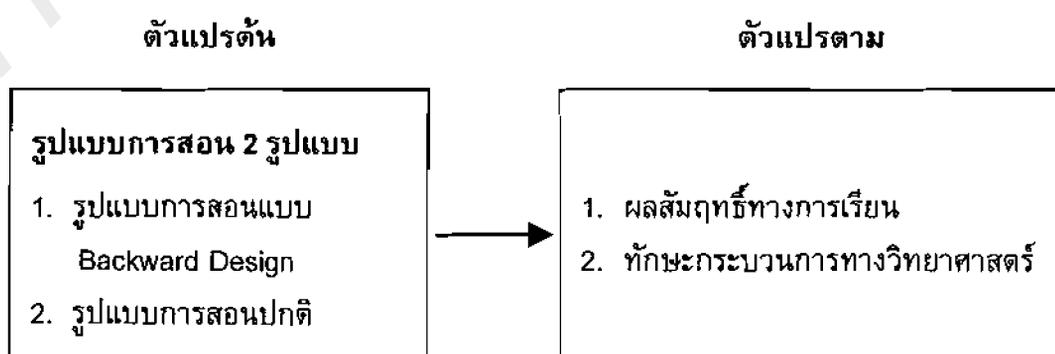
9. ทักษะการกำหนดและความคุมตัวแปร
10. ทักษะการตั้งสมมติฐาน
11. ทักษะการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ
12. ทักษะการทดลอง
13. ทักษะการตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดรูปแบบการสอนแบบ Backward Design หรือการออกแบบย้อนกลับ หรือถอยหลังกลับ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ใช้ชื่อรูปแบบการสอนแบบนี้ว่า การออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน แต่ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยขอใช้ชื่อรูปแบบการสอนแบบ Backward Design เกิดจากแนวคิดของวิกกินส์,

และแม็ค ทิค (Wiggins, & Mc Tighe (1998, p. 9) เป็นกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการออกแบบเป็นหน่วยการเรียนรู้ โดยเริ่มการออกแบบการจัดการเรียนรู้จากปลายทาง ซึ่งเป็นผลผลิตที่ต้องการด้วยการกำหนดความรู้ ความสามารถ ที่เป็นเป้าหมายหรือมาตรฐาน การเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งได้มาจากหลักสูตร มีการกำหนดร่องรอย หลักฐานแห่ง การเรียนรู้ (performances) ที่ยอมรับได้ว่านักเรียนได้บรรลุตามเป้าหมายหรือมาตรฐาน การเรียนรู้และจากนั้นจึงนำไปสู่การวางแผนการสอน มีการจัดลำดับขั้นกิจกรรมประสบการณ์ การเรียนรู้เพื่อเป็นเครื่องมือนำไปสู่การสร้างร่องรอย หลักฐานแห่งการเรียนรู้ของนักเรียน และ ศึกษารูปแบบการสอนแบบปกติ ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) หมายถึง รูปแบบการสอนแบบ สืบเสาะหาความรู้ที่ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป ขั้นอธิบายความรู้ และขั้น ประเมินผล โดยที่ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยและเอกสารต่างๆ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณา เลือกรูปแบบการสอน เช่น งานวิจัยที่สนับสนุนการใช้รูปแบบการสอนแบบ Backward Design ศึกษางานวิจัยของบังอร ธนจิตเมธากุล ได้ศึกษาวิจัยกับวิชาภาษาอังกฤษ งานวิจัยของ อูไรวรรณ บัตตานี ที่ใช้รูปแบบนี้กับวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ และงานวิจัยของสุดสงวน ราชมณี ที่ได้ศึกษากับวิชาภาษาไทย รวมถึงการศึกษาเอกสารเผยแพร่ หนังสือของกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา เลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โกวิท ประวาลพฤกษ์ นักวิชาการสำนักพิมพ์พัฒนาวิชาการ ไตรรงค์ เจนการ นักวิชาการของ สพฐ. จึงได้เลือก รูปแบบการสอนแบบ Backward Design มาใช้ในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกการสอนโดยรูปแบบการสอนแบบ Backward Design กับรูปแบบการสอนแบบปกติเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีกรอบแนวคิด ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ร่างกายมนุษย์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ Backward Design หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ Backward Design หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ร่างกายมนุษย์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนระหว่างรูปแบบการสอนแบบ Backward Design สูงกว่ารูปแบบการสอนปกติ
4. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนระหว่างรูปแบบการสอนแบบ Backward Design สูงกว่ารูปแบบการสอนปกติ